

Jeho západní část totiž byla stržena při velké povodni v roce 1890 a o čtyři roky později velká voda poničila i jeho zděné pilíře. Zachovaná část je vyzděná z kamene, tvoří ji dva segmentové oblouky různého rozpětí, s dvojicí hranolových pilířů a parapetními zídками, jež jsou kryté žulovými deskami. Chybějící část mostu byla ve 20. století nahrazena novodobou železobetonovou konstrukcí. Celková délka objektu je dvacet metrů. Vlastníkem památky je obec Žichovice.

Přestože je historický most dochován jen částečně, je hodnotným dokladem barokní dopravní stavby. Spolu s nedalekým Dolním mostem tvoří ojedinělou kolekci kamenných mostů, navíc v těsném sousedství zámeckého areálu. Oba žichovické mosty i nadále slouží silniční dopravě. V případě tohoto objektu se jedná o tzv. pozdní zápis.

Žichovice (okr. Klatovy), silniční most „Dolní“, č. ÚSKP 106796

Dolní žichovický most (obr. 8) leží jen sto metrů níže po proudu Nezdeckého potoka od mostu Horního. Je přímý, klenutý, o délce 15 metrů, vyzděný z kamene. Jeho konstrukci tvoří dva segmentové oblouky o stejném rozpětí, založené do nábrežních zdí a středového hranolového pilíře. Ten je na obou stranách opatřen výrazným břitem. Ve vrcholech mostních oblouků jsou vsazeny kamenné odvodňovací žlaby. Parapetní zídky jsou plné, kryté opracovanými kamennými deskami; jižní zídka na východní straně pokračuje až za okraj mostu. Na severní straně je do parapetní zdi vsazen litinový pamětní kříž. Barokní technická památka pochází pravděpodobně již ze 17. století. Objekt je vlastnictvím Plzeňského kraje.

Most je velmi dobře dochovaný a pozdější úpravy jsou pouze dílčího charakteru. Kvalita provedení zděných konstrukcí, doplněných velmi precizně kamenicky opracovanými prvky, dokládá vysokou řemeslnou úroveň historického stavitelství u tohoto typu staveb. V případě tohoto objektu se jedná o tzv. pozdní zápis.

- 1 Památkový katalog, dostupné online: <https://www.pamatkovykatalog.cz> [19. 04. 2022].
- 2 Jde o tzv. pozdní zápisy, tj. památky zapsané dle zákona č. 22/1958 Sb., o kulturních památkách, do státního seznamu kulturních památek po 31. prosinci 1987, tj. již za účinnosti zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, kterým byl zákon č. 22/1958 Sb. zrušen. Na základě rozsudku Nejvyššího správního soudu z roku 2020 bylo judikováno, že jsou tyto zápisy neplatné a nejde o kulturní památky.
- 3 TUMA, David, Venkovská škola v Těchonících jako doklad vývoje školství na Horažďovicku, *Památky*, 2022, roč. 1, č. 2, s. 84–97.

Nové nemovité kulturní památky v Karlovarském kraji

*Jelena Dědková, Národní památkový ústav,
územní odborné pracoviště v Lokti*

V roce 2021 získaly v Karlovarském kraji statut kulturní památky další čtyři objekty. V následujícím přehledu se můžete s novými kulturními památkami seznámit.

Nové Sedlo (okr. Sokolov), komín bývalé Siemensovy sklárny, č. ÚSKP 106718

Vysoký komín oktogonálního půdorysu, vystavěný z tmavých pálených cihel, je jedním z posledních dokladů původního areálu sklárny, založené drážďanským výrobcem a exportérem skla Friedrichem Siemensem koncem 70. let 19. století. Pata i hlavice objektu jsou bohatě zdobeny dekorem. Pata komínu je členěná lizénovými rámy a oddělená od těla konzolovou římsou. Konzolky římsy jsou tvořeny postupně vysunutými cihlami. Samotné tělo komína je sepnuto kovovými skružemi. Jeho hlavice je zdobena z každé strany cihlami vyskládanými do tvaru rovnostranného kříže. Hlavice je opět zakončena konzolovou římsou. Památkové hodnoty komína jsou především v jeho neobvyklém

architektonickém pojetí. Neméně podstatnou je také skutečnost, že se stal vžitou krajinnou dominantou, stojící zde zhruba sto let.

Kyselka (okr. Karlovy Vary), kaple sv. Anny, č. ÚSKP 106719

Samostatně stojící kaple, dílo neznámého architekta, byla postavena v roce 1884 v pseudorománském stylu v lázeňských lesích nad obcí Kyselka na Karlovarsku. Kaple je postavena na obdélném půdorysu a zakončena půlkruhovou apsidou. Hlavní vstupní průčelí je završeno zvoničkou s jehlancovou střechou. Vstup do objektu v západním štítovém průčelí je krytý portikem s dvojicí válcových kamenných sloupů nesoucích sedlovou střechu. Hlavní vstup je orámovaný pravouhlým portálem, nad nímž je umístěn půlkruhový nadsvětlik. Dvoukřídlé dřevěné vstupní dveře jsou kazetové, ve střední části původně prosklené. Nyní je před nimi předsazená utilitární kovová mříž. Nad hlavním vstupem je v průčelí rosetové okénko. Fasáda kaple je z režných cihel v kombinaci neomítaných žulových kvádrů, členěná plochými lizénami, které navazují na opěrné piliře, římsou a bosáží na nároží hlavního průčelí. Doplněna je o šambrány kolem okenních otvorů. Nad zdvojenými okenními otvory v lodi je vždy vpadlý rovnostranný kříž. Okna kaple jsou zakončená půlkruhovým záklenkem a v lodi jsou zdvojená se středním sloupkem s korintskou hlavicí, v presbytáři pak jsou jednoduchá. Střecha kaple je sedlová, krytá břidlicovými šablonami, nad presbytářem je střecha valbová. Vnitřní prostor lodi kaple je sklenut křížovou klenbou, prostor polokruhové apsidy žebrovou klenbou. Presbytář se do lodi otevírá arkádou nižšího, půlkruhově zaklenutého ústupkového triumfálního oblouku, vneseného na zdvojených polosloupech se zdobenými hlavicemi a profilovanými patkami. Vybavení interiéru se nezachovalo. Kapli z vděčnosti za své uzdravení zdejšími prameny nechala vystavět hraběnka Anna Nostitz-Rieneck. Kapli hojně navštěvoval také majitel zdejších lázní Heinrich Mattoni, aby se zde modlil za uzdravení své dcery Kamilly, nemocné tuberkulózou.

Aš (okr. Cheb), vila Christofera Fischera, Palackého čp. 1615, č. ÚSKP 106723

Reprezentativní rodinná vila ašského továrníka Christofera Fischera postavená roku 1923 podle plánů ašské stavební firmy Köhler & Pschera je hodnotným příkladem tzv. anglického domu s řadou secesních prvků. Dům se až na několik drobných změn dochoval ve velmi autentickém stavu. Vyznačuje se náročným zpracováním architektonického detailu a řadou dochovaných uměleckořemeslných prvků (táflování stěn, krb, dřevěné schodiště s řezbářskou výzdobou, mříže, interiérové i venkovní dveře atd.). K objektu patří také přilehlá zahrada se schodištěm vedoucím ke kruhové kašně se lví hlavou, jež ze zahrady tvoří neodmyslitelnou část objektu. Vilu lze řadit mezi nejhodnotnější ukázky vilové zástavby města z první poloviny 20. století a významné zástupce vilové architektury celého kraje, o čemž svědčí i její zařazení do publikace *Slavné vily Karlovarského kraje*. Christofér Fischer vilu vlastnil až do roku 1945. Ve druhé polovině 20. století sloužila řadu let jako jesle. V současnosti jsou zde umístěny lékařské ordinace.

Chlum Svaté Maří (okr. Sokolov), socha Ecce homo, č. ÚSKP 106793

Pískovcová socha Ecce homo, motiv ztvárňující zbičovaného a trny korunovaného Krista, je hodnotnou ranou prací chebského sochaře Karla Wilferta staršího. Dle stylového ztvárnění a porovnání s pozdější Wilfertovou tvorbou lze sochu datovat nejspíše do počátku jeho sochařské kariéry, tedy do 70.–80. let 19. století. Socha je druhotně umístěna v parku v severozápadní části obce, na vysokém hranolovém stupňovitém podstavci (ukotveném na betonovou desku) skládajícím se ze čtyř různě vysokých kvádrů bez jakéhokoli nápisu. Z originálního podstavce se dochoval pouze druhý kvádr odspoda a hlavice. Kristus je zobrazen v podživotní velikosti jako polosedící a opírající se vzadu o drobnou skalku, oděn v dlouhém plášti svázaném uzlem na hrudi a bederní roušce, na hlavě má trnovou korunu, ruce svázané provazem a v pravici drží třtinu. Na boční straně podstavce sochy se nachází signatura autora. Karel Wilfert st. se narodil 8. dubna 1847 v Krásně, po absolvování řemeslné školy ve Stuttgartu se usadil ve Skalné a posléze v Chebu. Podobně jako později jeho syn se prosadil především pomníkovou tvorbou. Zemřel 15. července 1916 v Karlových Varech. Socha byla původně zapsána do státního

seznamu kulturních památek (v domněnku, že se jedná o „barokní práci místního lidového umělce“) 29. listopadu 1963, po polovině šedesátých let 20. století však byla považována za ztracenou a 14. dubna 1980 byla její památková ochrana zrušena. Socha byla znovu nalezena v květnu 2015 pracovníky NPÚ, ÚOP v Lokti při reidentifikaci movitých kulturních památek místního probošství. Na její původní místo na Zeleném vrchu však byla mezitím postavena socha sv. Jana Nepomuckého. Po restaurování v roce 2016 bylo pro sochu nalezeno nové místo v parku v Mírové ulici.

Lázeňské dědictví na Seznamu světového dědictví UNESCO

*Lubomír Zeman, Národní památkový ústav,
územní odborné pracoviště v Lokti*

Dne 24. července 2021 byl na zasedání mezivládního Výboru světového dědictví v čínském městě Fu-čou zapsán na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví kulturní statek *Slavná lázeňská města Evropy / The Great Spa Towns of Europe*. Sériový nadnárodní statek sestává z jedenácti komponent ze sedmi evropských zemí, přičemž každá z nich přispívá významnou měrou k výjimečné světové univerzální hodnotě celého statku. Každé lázeňské město je jiné, ale všechna se vyvinula kolem přírodních minerálních zdrojů, které byly katalyzátorem prostorového modelu s léčebnými, terapeutickými, rekreačními a společenskými funkcemi. Jsou výjimečným svědectvím evropského lázeňství, které dosáhlo největšího rozmachu v období tzv. dlouhého 19. století – od konce 18. století až po třicátá léta 20. století.

Slavná lázeňská města Evropy představují výměnu inovativních myšlenek, které ovlivnily vývoj medicíny, balneologie a volnočasových aktivit. Kromě lázeňských lékařů byli hlavními činiteli přenosu idejí architekti, projektanti a zahradníci, kteří vytvářeli prostředí rámuující lázeňský život. Díky tomu se zde vyvinuly významné příklady lázeňské architektury, jako jsou lázeňské domy a velká terapeutická zařízení, zřidelní pavilony, pitné haly, léčebná zařízení a kolonády určené k čerpání vodních zdrojů a k jejich praktickému využití ke koupelím a pití, ve spojení s patřičnou technickou infrastrukturou (od vodovodů a výroby soli až po železnice a lanovky).

Léčebné aspekty, užívání „léčebné kúry“, ať už vnější (koupele), nebo vnitřní (pití a inhalace), byly dotvářeny do velmi strukturovaného a časově rozvrženého denního režimu v kombinaci s trávením volného času, včetně zábavy a společenských aktivit (např. hazardní hry, divadlo, hudba, tanec), jakož i fyzického pobytu v léčebné lázeňské krajině. Tyto potřeby přímo ovlivňovaly prostorové uspořádání lázeňských měst a podobu a funkci lázeňské architektury, která je začleněna do celkového urbanistického kontextu, zahrnujícího pečlivě upravené prostředí promenád, parků a zahrad propojených s okolní krajinou, pravidelně využívanou k pohybovým aktivitám jako příspěvek k léčebné terapii, k relaxaci a zábavě.

Jedenáct komponent, které tvoří sériový statek, představuje nejvýjimečnější příklady evropských lázeňských měst.

1. Baden bei Wien

Baden leží ve spolkové zemi Dolní Rakousy, 29 km jižně od Vídně. Jako lázeňské město se Baden začal rozvíjet ke konci 15. století. Po velkém požáru v roce 1812 bylo město kompletně obnoveno a z tohoto období pochází množství klasicistních městských domů a biedermeierovských vil. Později se architekti inspirovali benátskou architekturou a francouzským novorenesančním stylem. Lázeňské centrum doplňují četné vily. Město obklopují parky přecházející v terapeutickou krajinu.